

Π.3.2.5 Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία

Α΄ Λυκείου

Θεματική ενότητα:

Ξενοφώντας, «Ελληνικά» Β 3. 52 - 56

Τίτλος:

«Κρίσεις»

Συγγραφή: ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΚΑΡΑΜΑΝΩΛΗΣ

Εφαρμογή: ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ ΠΡΕΒΕΖΑΝΟΥ

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

Θεσσαλονίκη 2012

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι.Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.2.1. Εκπαιδευτικά σενάρια και μαθησιακές δραστηριότητες, σύμφωνα με συγκεκριμένες προδιαγραφές, που αντιστοιχούν σε 30 διδακτικές ώρες ανά τάξη.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνοι υπο-ομάδας εργασίας αρχαίας ελληνικής γλώσσας δευτεροβάθμιας: Λάμπρος Πόλκας, Κοσμάς Τουλούμης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμαούνα 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101 , Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

Α. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Τίτλος

Κρίσεις

Εφαρμογή σεναρίου:

Μαγδαληνή Πρεβεζάνου

Δημιουργία σεναρίου

Παναγιώτης Καραμανώλης

Διδακτικό αντικείμενο

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία

Τάξη

Α΄ Λυκείου

Χρονολογία

Δεκέμβριος 2012

Σχολική μονάδα

2^ο Γενικό Λύκειο Νίκαιας

Διδακτική/θεματική ενότητα

Αρχαίοι Έλληνες Ιστοριογράφοι: Ξενοφώντας, «Έλληνικά» Β 3.52-56

Διαθεματικό

Ναι

Εμπλεκόμενα γνωστικά αντικείμενα

Ι.Φιλολογικής Ζώνης

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία

Ιστορία

Νεοελληνική Γλώσσα

Π.Άλλα γνωστικά αντικείμενα

Κοινωνιολογία

Πολιτική και Δίκαιο

Χρονική διάρκεια

6 διδακτικές ώρες

Χώρος

I. Φυσικός χώρος:

Εντός σχολείου: Εργαστήριο πληροφορικής

II. Εικονικός χώρος: Wiki του μαθήματος

Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή

Ο εκπαιδευτικός πρέπει να είναι αρκετά εξοικειωμένος με τις ΤΠΕ, ώστε να μπορεί να δημιουργήσει τον ψηφιακό χώρο εργασίας των μαθητών και να χειρίζεται με επάρκεια τα ηλεκτρονικά περιβάλλοντα. Η σχολική μονάδα να διαθέτει εργαστήριο υπολογιστών με τουλάχιστον δεκαπέντε τερματικά. Αν δεν επαρκούν τα τερματικά του σχολείου, μπορούν οι μαθητές να φέρνουν φορητούς Η/Υ από το σπίτι. Τέλος, οι μαθητές είναι απαραίτητο να μπορούν να χειρίζονται προγράμματα επεξεργασίας κειμένου και λογισμικά παρουσίασης,

Εφαρμογή στην τάξη: Το συγκεκριμένο σενάριο εφαρμόστηκε στην τάξη.

Το σενάριο στηρίζεται:

Παναγιώτης Καραμανώλης: «Κρίσεις», Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία, Αρχαίοι Έλληνες Ιστοριογράφοι: Ξενοφώντας, «Ελληνικά» Β 3. 52 – 56, Α΄ Λυκείου 20012.

Το σενάριο αντλεί

-

Β. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ/ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το σενάριο ασχολείται με την ενότητα στην οποία ο Ξενοφών περιγράφει τη δίκη του Θηραμένη, τη συμπεριφορά του Κριτία και των παρακρατικών του, και τις αντιδράσεις του καταδικασμένου πρώην τυράννου. Με αφορμή τα θέματα που θίγονται στην ενότητα αυτή, προτείνονται τρεις κατηγορίες δραστηριοτήτων. Στην αρχή, οι μαθητές ασχολούνται, κυρίως, με τη μετάφραση του κειμένου, τις σημασίες λέξεων διαχρονικά, τους τρόπους πειθούς και τις τεχνικές αφήγησης. Στη συνέχεια, οι δραστηριότητες επεκτείνονται σε προβληματισμούς που σχετίζονται και με τη σημερινή πραγματικότητα. Τέλος, η τρίτη ομάδα δραστηριοτήτων αφορά την απόκτηση γνώσεων και την εξάσκηση σε μορφολογικά και συντακτικά στοιχεία της αρχαίας ελληνικής.

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύλληψη και Θεωρητικό πλαίσιο

Σύμφωνα με το Πρόγραμμα Σπουδών της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας και Γραμματείας Α΄ Λυκείου (Γ2/70001/21-6-2011), «τα αρχαία ελληνικά, όπως και όλα τα άλλα γνωστικά αντικείμενα, μπορούν να έχουν θέση σε ένα σύγχρονο πρόγραμμα σπουδών, αρκεί να μετατεθεί το κέντρο βάρους της διδασκαλίας από την παροχή γνώσεων στην ενεργητική-κριτική μάθηση, από την παθητική απομνημόνευση γνώσεων στην ανάπτυξη ικανοτήτων για αποτελεσματική διαχείριση της γνώσης. Η εφαρμογή ενός αντίστοιχου μοντέλου γραμματισμού στο μάθημα των Αρχαίων Ελληνικών συνεπάγεται την ενθάρρυνση ποικίλων παραμέτρων: τη συνεξέταση σημείων της αρχαίας ελληνικής με τη νεοελληνική γλώσσα · τη δημιουργική σύνδεση αρχαίου και σύγχρονου κόσμου· τη μελέτη της ανθρώπινης εμπειρίας και την πολύπλευρη ευαισθητοποίηση του μαθητή ως προς το γνωστικό αντικείμενο.

Σε αυτή την περίπτωση, θα αναζητηθεί μια νέα λογική διδακτικής και παιδαγωγικής προσέγγισης του μαθήματος, η οποία θα διευκολύνει:

- την ανάπτυξη δεξιοτήτων για την αναζήτηση πληροφοριών·

- την κριτική επεξεργασία και συνθετική παρουσίαση των δεδομένων που συλλέγονται·
- τη χρήση πολυτροπικών κειμένων και ποικίλων σημειωτικών πόρων·
- την πραγμάτευση ενός θέματος από διαφορετικές οπτικές γωνίες·
- τον πειραματισμό κατά το γράψιμο και την παραστατικότητα στην παρουσίαση·
- τη συνεργατική μάθηση και την ανάπτυξη πρωτοβουλιών εντός της ομάδας.

Με αυτούς τους όρους το μάθημα των Αρχαίων Ελληνικών μπορεί να επιτρέψει: τη συστηματική ανασκαφή και ανασυγκρότηση του παρελθόντος· τον παραλληλισμό του παρελθόντος με το παρόν· και την προετοιμασία των μαθητών για την, ιστορικά προσδιορισμένη, ένταξή τους στο μέλλον. Οι μαθητές δεν θα γνωρίσουν απλώς τα δημιουργήματα ενός πολιτισμού που συνέβαλε στη θεμελίωση του σύγχρονου δυτικού πολιτισμού και στη διαμόρφωση της φυσιογνωμίας του· θα διδαχθούν συγκεκριμένους τρόπους διερευνητικής προσέγγισης και κριτικής διαχείρισης της γνώσης, προκειμένου να μπορούν αντίστοιχα να τους χρησιμοποιήσουν αποδοτικά στη ζωή τους.»

Στο πλαίσιο αυτών των στόχων του Αναλυτικού Προγράμματος, προτείνουμε τις δραστηριότητες που περιλαμβάνονται στο συγκεκριμένο σενάριο διδασκαλίας.

Δ. ΣΚΕΠΤΙΚΟ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΙ ΤΟΥΣ

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις, πρότυπα στάσεις ζωής

Επιδιώκεται οι μαθητές/ μαθήτριες:

- Να εκτιμήσουν τη συμπεριφορά και τις συνέπειες από τη δράση της τυραννικής και γενικότερα της απολυταρχικής εξουσίας.
- Να διαπιστώσουν την ανάγκη ανεξαρτησίας της δικαιοσύνης από την πολιτική αλλά και την προσπάθεια πνιγηρού εναγκαλισμού της πρώτης από τη δεύτερη.
- Να προβληματιστούν από τη δράση παρακρατικών μηχανισμών.

- Να πληροφορηθούν σχετικά με το θεσμό της ικεσίας.
- Να αντιληφθούν και να εκτιμήσουν τη σημασία του χιούμορ και του παιγνιώδους πνεύματος.

Γνώσεις για τη γλώσσα

Επιδιώκεται οι μαθητές/ μαθήτριες:

- Να διακρίνουν τους τρόπους πειθούς και τις αφηγηματικές τεχνικές που χρησιμοποιούνται στο κείμενο.
- Να διαπιστώσουν τη «δημοσιογραφική» διάσταση των περιγραφών του Ξενοφώντα.
- Να διερευνήσουν τη σημασιολογική εξέλιξη λέξεων της αρχαίας ελληνικής.
- Να ασκηθούν σε γραμματικά και συντακτικά φαινόμενα.

Γραμματισμοί

Επιδιώκεται οι μαθητές/ μαθήτριες:

- Να μεταφράσουν αρχαίο κείμενο, να προσεγγίσουν μεταφραστικές εκδοχές του ίδιου κειμένου και να εκφράσουν τις απόψεις τους γι' αυτές.
- Να αναπτύξουν κριτική στάση έναντι των εκτροπών από το δημοκρατικό πολίτευμα.
- Να εκτιμήσουν τη σημασία και την αξία της δικαιοσύνης και των νόμων.
- Να αποκτήσουν βιωματική σχέση με τα ιστορικά πρόσωπα και μέσα από την ενσυναίσθηση να κατανοήσουν την θέση ενός ανθρώπου μπροστά στην αδικία και στην αυταρχική εξουσία
- Να καταδικάσουν στη συνείδησή τους τις μορφές τυραννικής εξουσίας.
- Να προβληματιστούν πάνω στα ηθικά ζητήματα που τίθενται από το κείμενο.
- Να καλλιεργήσουν αναγνωστικές στρατηγικές και ικανότητες παραγωγής διαφόρων ειδών λόγου.
- Να συνδέσουν την ιστορία με άλλες μορφές τέχνης και λόγου.

- Να αναπτύξουν δεξιότητες χρήσης ηλεκτρονικών περιβαλλόντων.

Διδακτικές πρακτικές

-

Ε. ΔΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Το απόσπασμα που περιλαμβάνει την εξέλιξη της δίκης του Θηραμένη είναι πολύ σημαντικό από διδακτική άποψη. Η ενότητα ξεκινά με την επιδοκιμασία των βουλευτών μετά την αγόρευση του Θηραμένη. Ακολουθεί η κυνική παρέμβαση του Κριτία στο έργο των βουλευτών, που αποτελεί το αποκορύφωμα του παραλογισμού και της βιαιότητας. Η προσωπική βούληση τίθεται πάνω από τη βούληση των πολλών. Η αντίδραση του Θηραμένη, που θέλει να καταδείξει την αδικία και την ασέβεια των τυράννων, ακόμα και απέναντι στους νόμους που οι ίδιοι είχαν θεσπίσει, είναι έντονη, ενώ η προειδοποίηση των βουλευτών ότι πιθανότατα θα έχουν την τύχη του είναι ενδεικτική του κλίματος. Ο Κριτίας δεν έχει κανέναν ενδοιασμό, για να χρησιμοποιήσει τον παρακρατικό μηχανισμό και, με κυνικό τρόπο, να επικαλεστεί ακόμα και το νόμο που έκρινε τον πρώην συνεργάτη του. Η απόσπασση του Θηραμένη από το βωμό είναι δραματική, ενώ οι βουλευτές βλέποντας τους μαχαιροβγάλτες ησυχάζουν. Ο Θηραμένης προσπαθεί μάταια να ξεσηκώσει το λαό με τις φωνές του, χωρίς, όμως, να χάνει ούτε στιγμή την ψυχραιμία και το χιούμορ του. Το στιγμιότυπο με τον κότταβο και οι «ευχές» για τον Κριτία εκτός από χιούμορ εκφράζουν και την πικρή ειρωνεία του Θηραμένη για το τέλος που περιμένει τον «καλό Κριτία».

Τα στοιχεία αυτά, δίνονται από τον Ξενοφώντα με ζωντανή και παραστατική αφήγηση, με συχνή χρήση του ευθέως λόγου, με εναλλαγές α' ενικού και α' πληθυντικού προσώπου, με «δημοσιογραφικά» χαρακτηριστικά στο λόγο.

Το σενάριο, αξιοποιώντας τις νέες τεχνολογίες, θα επιχειρήσει να αναδείξει την κρίση που περνούσε ο ελληνικός κόσμος στο τέλος του 5ου αιώνα π.Χ., κρίση που δεν ήταν μόνο πολιτική αλλά και ηθική.

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Ακολουθείται το Πρόγραμμα Σπουδών, όπου αναφέρεται ότι οι μαθητές πρέπει να αναγνωρίσουν τους αφηγηματικούς τρόπους των αρχαίων Ελλήνων ιστορικών, να γνωρίσουν την προσπάθεια των ιστορικών για αναζήτηση της αλήθειας, να αναπτύξουν την ιστορική τους συνείδηση.

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Μέσω της αξιοποίησης των ΤΠΕ οι μαθητές / μαθήτριες:

- Ενεργοποιούνται και αναλαμβάνουν ευθύνες στο πλαίσιο της ομάδας.
- Συνεργάζονται για την παραγωγή κειμενικού και άλλου ψηφιακού υλικού.
- Μεταφράζουν από κοινού αρχαίο κείμενο στη Νέα Ελληνική και συγκρίνουν τις μεταφράσεις τους με εκείνες δόκιμων μεταφραστών.
- Έρχονται σε επαφή και αξιοποιούν δημιουργικά κείμενα διαφόρων ειδών.
- Εκμεταλλεύονται τις δυνατότητες της σύγχρονης τεχνολογίας.
- Καλλιεργούν τον πληροφορικό και κριτικό γραμματισμό.

Κείμενα

Κείμενα σχολικών εγχειριδίων

Αρχαίοι Έλληνες Ιστοριογράφοι Α΄ Λυκείου:

[Ξενοφών, «Ελληνικά» 2.3.17-56](#)

Νεοελληνική Γλώσσα Β΄ Λυκείου:

[Τα «αστέρια» της είδησης, σελ. 63](#)

Νεοελληνική Γλώσσα Α΄ Λυκείου:

[Αφήγηση](#)

Ψηφιακό Σχολείο-Ψηφιακά Εκπαιδευτικά Βοηθήματα: Φιλοσοφικός Λόγος Γ΄

Λυκείου:

- [Ο αόριστος β΄](#)

- [Αντωνυμίες- Η κλίση των αντωνυμιών](#)

- [Η μετοχή](#)

Κείμενα εκτός σχολικών εγχειριδίων

[Ηρόδοτος, «Ιστορίες» 5. 91-93](#), Στο «Ηροδότου Ιστορίαι» εισαγωγή, μετάφραση, σχόλια Δ. Ν. Μαρωνίτης-πρόλογος Ι. Κακριδής, Αθήνα: Γκοβόστης, 1964. [πηγή: «Μικρός Απόπλους» Κείμενα σε ηλεκτρονική μορφή].

Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα:

-[Αριστοτέλης, «Αθηναίων Πολιτεία» 34.1-39.6](#)

-[Ξενοφών, «Ελληνικά» 2.3.50-56](#)

Υποστηρικτικό/εκπαιδευτικό υλικό

Βίντεο

Διάγγελμα Παπαδόπουλου [πηγή: YouTube]

Ιστοσελίδες

Αδαμοπούλου, Μ. [Αρχαίο χιούμορ, αθάνατο!](#) [πηγή: εφημερίδα «Τα Νέα», 20/06/2011].

Ανώνυμος, [Οι αρχαίοι Έλληνες είχαν χιούμορ](#). [πηγή: εφημερίδα «Το Βήμα», 03/06/2011].

[Αρχαία Ελληνικά Παιχνίδια](#) [πηγή: Εταιρεία Μελέτης Αρχαίων και Εκπαιδευτικών Παιχνιδιών]

[Αρχαιοελληνικό χιούμορ](#). [πηγή: «Τιτανίς» Ιστολόγιο]

Καρεμφύλλης, Κ. [Τρόποι και μέσα πειθούς](#). [πηγή: “e-keimena” Ιστότοπος για τη διδασκαλία της Ελληνικής Γλώσσας στην εκπαίδευση]

Μπέης, Κ. Ε. [Η δικαστική ανεξαρτησία στην ελληνική έννομη τάξη](#). [πηγή: «Κέντρο Δικανικών Μελετών- Κ. Ε. Μπέης»].

Παπαμίχος, Α. [Το τέλος των Τριάκοντα](#). [πηγή: περ. «Ιστορία», τεύχος Αυγούστου 2002]

Παυλόπουλος, Π. [Για τη Ζακλίν ντε Ρομιγί](#). [πηγή: εφημερίδα. «Το Βήμα», 24/12/2010]

Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα:

-Παράλληλη αναζήτηση στα [Ηλεκτρονικά Λεξικά](#).

-[Παράλληλη αναζήτηση](#) στα Σώματα Κειμένων της Νέας Ελληνικής.

Νέα Ελληνική Διδακτικές Δοκιμές - [Αφήγηση](#)

[Το χιούμορ στην Αρχαία Ελλάδα](#), [πηγή: «Ελλήνων Φιλοσοφία» Ιστολόγιο]

Χριστόπουλος, Δ. [Θεωρία λογοτεχνίας-Αφηγηματικοί τρόποι](#). [πηγή: «e-Τράπεζα Φιλολογικών Θεμάτων» Ιστολόγιο φιλολογικών θεμάτων].

Διδακτική πορεία/στάδια/φάσεις

Α' Φάση (1^ο δίωρο):

Οι δραστηριότητες όλων των διδακτικών ωρών πραγματοποιούνται στο εργαστήριο υπολογιστών.

Οι μαθητές έχουν ήδη διδαχθεί τις παραγράφους 50-51 και γνωρίζουν σχετικά με την επιδοκιμασία της βουλής, μετά την αγόρευση του Θηραμένη, και την παρέμβαση του Κριτία για τη διαγραφή του πρώην συνεργάτη του από τον κατάλογο των τρισχιλίων και τη βέβαιη καταδίκη του. Για αφόρμηση μπορούμε να ρωτήσουμε τους μαθητές ποια περιμένουν να είναι η αντίδραση του Θηραμένη.

Στη συνέχεια, οι μαθητές χωρίζονται σε ομάδες και κάθε ομάδα παίρνει ένα από τα ακόλουθα Φύλλα Εργασίας.

ΣΤ. ΦΥΛΛΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Φύλλο Εργασίας 1

1. Ανοίξτε την ιστοσελίδα σελίδα όπου θα βρείτε το [κείμενο της ενότητας](#).

Βλέποντας το κείμενο, όπως είναι χωρισμένο στη συνέχεια, και αξιοποιώντας τα σχόλια που δίνονται κάνοντας κλικ στις χρωματισμένες λέξεις/φράσεις της ιστοσελίδας, να μεταφράσετε στη νέα ελληνική τις παραγράφους 52-53.

Ὁ Θηραμένης ἀκούσας (χρον. μετοχή) ταῦτα

ἀνεπήδησεν ἐπὶ (=προς) τὴν

ἑστίαν

καὶ εἶπεν·

Ἐγὼ, ὦ ἄνδρες, ἵκετεύω τὰ ἐννομώτατα (συστ. αντ/νο) πάντων (γεν. διαιρ.)

μὴ εἶναι (επεξήγηση στο τὰ ἐννομώτατα) ἐπὶ Κριτία

ἔξαλείφειν

(υποκ. της απρ. εκφρ.: μὴ εἶναι ἐπὶ Κριτία)

μήτε ἐμέ

μήτε ὄν ἂν βούληται ὑμῶν

(αναφ/υποθ. πρόταση ως αντικ. στο ἔξαλείφειν) (γεν. διαιρ.)

ἀλλὰ εἶναι (επεξήγηση στο τὰ ἐννομώτατα) τὴν κρίσιν καὶ ὑμῖν καὶ

ἐμοὶ

(δοτικές προσωπικές της αναφοράς)

(=να κρινόμεστε κι εσεῖς

κι ἐγώ)

κατὰ τοῦτον τὸν νόμον

ὄνπερ οὗτοι ἔγραψαν.

Καὶ οὐκ ἀγνοῶ (=γιγνώσκω), ἔφη (=εἶπε) μὰ τοὺς θεοὺς τοῦτο (αντ/νο)

ὅτι ὁδε ὁ βωμός οὐδὲν ἀρκέσει μοι (ειδική πρόταση, επεξήγηση στο τοῦτο)

(=καθόλου δε θα με βοηθήσει...)

ἀλλὰ βούλομαι ἐπιδειῖξαι (=ἀποδειῖξαι) καὶ τοῦτο (αντ/νο απαρ/του)

ὅτι οὗτοι εἰσὶ οὐ μόνον ἀδικώτατοι περὶ ἀνθρώπους,

ἀλλὰ καὶ ἀσεβέστατοι παρὰ θεοῦς.

(ειδική πρόταση, επεξήγηση στο τοῦτο)

Θαυμάζω (=απορώ) μέντοι (=ὁμως) ὑμῶν (αντ/νο), ἔφη, ὧ ἄνδρες καλοὶ
κἀγαθοί,

εἰ μὴ βοηθήσετε ὑμῖν αὐτοῖς (=τους εαυτούς σας, αντ/νο)

(αιτιολογική πρόταση)

καὶ γινώσκοντες (εναντ. μετοχή) ταῦτα (αντ/νο
μετοχῆς)

ὅτι τὸ ἐμὸν ὄνομα οὐδὲν (=καθόλου)
εὐεξαλειπτότερον (ἐστὶ) ἢ

τὸ (ὄνομα) ἐκάστου ὑμῶν.

(ειδική πρόταση, επεξήγηση στο ταῦτα)

2. Να συγκρίνετε τη μετάφρασή σας με τις δύο μεταφράσεις της Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα και να καταγράψετε σε τρεις στήλες σε ένα αρχεῖο κειμένου τέσσερα σημεία/φράσεις που αποδόθηκαν διαφορετικά. Τι

παρατηρείτε, σχετικά με τις δυνατότητες να αποδοθεί στη νέα ελληνική ένα αρχαίο κείμενο;

3. Για τις λέξεις του κειμένου *έστια, νόμος, κρίσις, θεός, αγαθός*, να αναζητήσετε στα [Σώματα κειμένων](#) από την Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα και να καταγράψετε προτάσεις στις οποίες οι λέξεις αυτές να εμφανίζονται με διαφορετική σημασία κάθε φορά.
4. Διαβάστε τα σχετικά με τους τρόπους πειθούς στην [ιστοσελίδα](#) αυτή. Ποιους τρόπους πειθούς χρησιμοποιεί, κατά τη γνώμη σας, στο κείμενο ο Θηραμένης; Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας.

Τόποι Πειθούς	Τρόποι πειθούς που χρησιμοποίησε ο Θηραμένης (σημεία από το κείμενο)
Επίκληση στη λογική	
Επίκληση στο συναίσθημα	
Επίκληση το ήθος του πομπού	
Επίθεση στο ήθος του αντιπάλου	
Επίκληση στην αυθεντία	

Φύλλο Εργασίας 2

1. Ανοίξτε την ιστοσελίδα όπου θα βρείτε το [κειμένο της ενότητας](#).
Βλέποντας το κείμενο, όπως είναι χωρισμένο στη συνέχεια, και αξιοποιώντας τα σχόλια που δίνονται κάνοντας κλικ στις χρωματισμένες λέξεις/φράσεις της ιστοσελίδας, να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική τις παραγράφους 54-55.

Ἐκ δὲ τούτου (εμπρόθετος χρόνου) ὁ κῆρυξ τῶν τριάκοντα ἐκέλευσε τοὺς ἕνδεκα

ἐπὶ τὸν Θηραμένην

(εμπρόθ. εχθρικής κατεύθυνσης)

ἐκεῖνοι δὲ εἰσελθόντες (ονομαστική απόλυτη [αντί γεν.], χρον. μτχ)

σὺν τοῖς ὑπηρέταις,

ἡγουμένου (γεν. απόλυτη, τροπική μτχ) αὐτῶν Σατύρου (υποκ. μτχής)

τοῦ θραυστάτου τε καὶ ἀναιδεστάτου (παραθέσεις στο Σατύρου),

εἶπε μὲν ὁ Κριτίας·

«Παραδίδομεν ὑμῖν, ἔφη, Θηραμένην τουτονὶ (αὐτόν ἐδώ)

κατακεκριμένον κατὰ τὸν νόμον

(εμπρόθ. συμφωνίας)·

ὑμεῖς δὲ οἱ ἕνδεκα λαβόντες

καὶ ἀπαγαγόντες (χρονικές μτχές)

οὗ (=εκεῖ που) δεῖ

πράττετε τὰ ἐκ τούτων (αντ/νο =τα υπόλοιπα)».

Ὡς δὲ εἶπεν ταῦτα (χρονική πρόταση),

εἶλκε (τὸν Θηραμένην) μὲν ἀπὸ τοῦ βωμοῦ ὁ Σάτυρος,
εἶλκον δὲ οἱ ὑπηρέται.

Ὁ δὲ Θηραμένης

ὥσπερ εἰκὸς (ἦν) (=ὅπως ἦταν φυσικό)

ἐπεκαλεῖτο καὶ θεοὺς καὶ ἀνθρώπους καθορᾶν (απαρ/το του σκοπού)

τὰ γιγνόμενα (αντ/νο απαρ/του).

Ἡ δὲ βουλή ἡσυχίαν εἶχεν,

οῤῶσα (αιτιολ. μτχ) καὶ τοὺς ὁμοίους Σατύρω ἐπὶ τοῖς δρυφάκτοις

καὶ τὸ ἔμπροσθεν τοῦ βουλευτηρίου πλήρες τῶν φρουρῶν,

καὶ οὐκ ἀγνοοῦντες (οἱ βουλευταί, υποκ. της αιτιολ. μτχής)

ὅτι (οἱ ὅμοιοι Σατύρω καὶ οἱ φρουροί) παρῆσαν ἔχοντες ἐγχειρίδια.

2. Να συγκρίνετε τη μετάφρασή σας με τις [δύο μεταφράσεις](#) της Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα και να καταγράψετε σε τρεις στήλες σε ένα αρχαίο κείμενο τέσσερα σημεία/φράσεις που αποδόθηκαν διαφορετικά. Τι παρατηρεῖτε, σχετικά με τις δυνατότητες να αποδοθεῖ στη Νέα Ελληνική ένα αρχαίο κείμενο;
3. Για τις λέξεις του κειμένου *θρασύς, ἀναιδής, λαμβάνω, ἐπικαλοῦμαι, ἐγχειρίδιο* να αναζητήσετε στα [Σώματα κειμένων](#) από την Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα και να καταγράψετε προτάσεις στις οποίες οι λέξεις αυτές να εμφανίζονται με διαφορετική σημασία κάθε φορά.

4. Διαβάστε από την ιστοσελίδα τα σχετικά με τους [αφηγηματικούς τρόπους](#). Ποιους από αυτούς χρησιμοποιεί στο κείμενό σας ο Ξενοφώντας και τι πετυχαίνει, κατά τη γνώμη σας, με τη χρήση τους;

Αφηγηματικοί τρόποι	Τρόποι που χρησιμοποιούνται από το Ξενοφόντα	Αποτέλεσμα επικοινωνιακό / αισθητικό
Αφήγηση		
Περιγραφή		
Σχόλιο		
Διάλογος		
Εσωτερικός Μονόλογος		
Ελεύθερος Πλάγιος Λόγος		

Φύλλο Εργασίας 3

1. .Ανοίξτε τη ιστοσελίδα όπου θα βρείτε το [κείμενο της ενότητας](#). Βλέποντας το κείμενο, όπως είναι χωρισμένο στη συνέχεια, και αξιοποιώντας τα σχόλια που δίνονται κάνοντας κλικ στις χρωματισμένες λέξεις/φράσεις της ιστοσελίδας, να μεταφράσετε στη νέα ελληνική την παράγραφο 56.

Οί δ' ἀπήγαγον διὰ τῆς ἀγορᾶς τὸν ἄνδρα (δηλ. τὸν Θηραμένην)

δηλοῦντα (επιθ/κή μτχ, συν/μένη στο αντ. του ρήματος) μάλα μεγάλη τῆ φωνῆ
οἷα ἔπασχε (πλάγια ερωτηματική, αντ/νο στο δηλοῦντα).

Λέγεται δ' ἔν ῥῆμα (υποκ/νο) αὐτοῦ καὶ τοῦτο.

Ὡς εἶπεν ὁ Σάτυρος (χρονική πρόταση)

ὅτι οἰμῶξοιτο (ειδική πρόταση, αντ/νο του εἶπεν),

εἰ μὴ σιωπήσειεν (υποθ. πρόταση),

ἐπήρετο (υποκ. και των τριών ρημάτων είναι ὁ Θηραμένης)·

«Ἄν δὲ σιωπῶ,

οὐκ ἄρ', ἔφη, οἰμῶξομαι;»

καὶ ἐπεὶ γε ἀναγκαζόμενος (χρον. μτχ) ἀποθνήσκειν (αντ/νο μτχῆς)

ἔπιε τὸ κώνειον,

(χρονική πρόταση)

ἔφασαν (=λέγανε) εἶπεν (ειδ. *απαρ/το, αντ/νο*) αὐτόν (*υποκ. απαρ/του*)

ἀποκοτταβίσαντα (*χρον. μτχ*) τὸ λειπόμενον (*αντ. μτχής*).

«τοῦτ' ἔστω τῷ καλῷ Κριτία.»

καὶ οὐκ ἄγνωῶ μὲν τοῦτο,

ὅτι ταῦτα (*εἰσίν*) οὐκ ἀξιόλογα ἀποφθέγματα (=λόγια)

(*ειδική πρόταση, επεξήγηση στο τοῦτο*),

ἐκεῖνο δὲ τοῦ ἀνδρὸς κρίνω ἀγαστόν,

τὸ μήτε τὸ φρόνιμον μήτε τὸ παιγνιώδες ἀπολιπεῖν

(*ἐναρθρο απαρ/το: επεξήγηση στο ἐκεῖνο*)

ἐκ τῆς ψυχῆς

παρεστηκότος (*γενική ἀπόλυτη, ἐναντιωματική μτχ*) τοῦ θανάτου

(*υποκ/νο μτχής*).

2. Να συγκρίνετε τη μετάφρασή σας με τις [δύο μεταφράσεις](#) της Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα και να καταγράψετε σε τρεις στήλες σε ένα αρχείο κειμένου τέσσερα σημεία/φράσεις που αποδόθηκαν διαφορετικά. Τι παρατηρεῖτε, σχετικά με τις δυνατότητες να αποδοθεῖ στη νέα ελληνική ένα αρχαίο κείμενο;
3. Για τις λέξεις του κειμένου *φωνή, πάσχω(παθαίνω), ῥῆμα, φρόνιμος, ψυχή* να αναζητήσετε στα [Σώματα κειμένων](#) από την Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα και να καταγράψετε προτάσεις στις οποίες οι λέξεις αυτές να εμφανίζονται με διαφορετική σημασία κάθε φορά.

4. Διαβάστε από την ιστοσελίδα τα σχετικά με τους [αφηγηματικούς τρόπους](#). Ποιους από αυτούς χρησιμοποιεί στο κείμενό σας ο Ξενοφώντας και τι πετυχαίνει, κατά τη γνώμη σας, με τη χρήση τους;

Αφηγηματικοί τρόποι	Τρόποι που χρησιμοποιούνται από το Ξενοφόντα	Αποτέλεσμα επικοινωνιακό / αισθητικό
Αφήγηση		
Περιγραφή		
Σχόλιο		
Διάλογος		
Εσωτερικός Μονόλογος		
Ελεύθερος Πλάγιος Λόγος		

Βοηθητικά για τους αφηγηματικούς τρόπους διαβάστε στο [βιβλίο](#) της Έκφρασης-Έκθεσης Α΄ Λυκείου και στην Πύλη: για την Ελληνική Γλώσσα

Οι μεταφραστικές απόπειρες των μαθητών και οι απαντήσεις τους στα φύλλα εργασίας ανακοινώνονται στην ολομέλεια του τμήματος και γίνεται αξιολόγησή τους.

Β' φάση (2^ο διδακτικό δίωρο)

Φύλλο Εργασίας 1

1. Στο κείμενο που διαβάσατε ο Θηραμένης προστρέχει στη Βουλαία Εστία ως ικέτης. Να διαβάσετε τα κείμενα που σας δίνονται (θα αναρτηθούν στο Wiki του μαθήματος) και το κείμενο από το Θουκυδίδη (3.75, 4-5) στο οποίο παραπέμπει η [ιστοσελίδα](#) του Ψηφιακού Σχολείου και, με βάση αυτά και εικόνες που θα βρείτε στο διαδίκτυο, να συνθέσετε μια παρουσίαση για το θέμα της ικεσίας στην αρχαία Ελλάδα.
2. Στο κείμενο ο Θηραμένης λέει ότι θέλει να αποδείξει ότι οι Τριάκοντα εισί οὐ μόνον ἀδικώτατοι περὶ ἀνθρώπους, ἀλλὰ καὶ ἀσεβέστατοι παρὰ θεούς. Διαβάστε α) τη [μετάφραση](#) του αποσπάσματος από το έργο του Αριστοτέλη «Αθηναίων Πολιτεία»:34.2-36.2.
β) το σχετικό με τους Τριάκοντα τυράννους απόσπασμα από το άρθρο της ιστοσελίδας [istoria.gr](#) και
γ) το σχετικό απόσπασμα από το άρθρο του περιοδικού «Ιστορικά Θέματα» που δίνεται εδώ (Wiki).
Να γράψετε ένα δικό σας κείμενο που να παρουσιάζει τα χαρακτηριστικά του καθεστώτος των Τριάκοντα.
3. Ο Θηραμένης ισχυρίζεται ότι τα ονόματα των βουλευτών/δικαστών του μπορούν να σβηστούν εύκολα όσο και το δικό του από τον κατάλογο των τρισχιλίων με αποτέλεσμα να θανατωθούν και οι ίδιοι. Θεωρείτε δικαιολογημένο αυτόν τον ισχυρισμό; Για να απαντήσετε διαβάστε το [απόσπασμα](#) από την «Ιστορία» του Ηροδότου (V 92E-92G) σε μετάφραση Δ.Ν. Μαρωνίτη στην ιστοσελίδα και προχωρήστε στους συσχετισμούς που προκύπτουν

4. Να μελετήσετε αυτό το [άρθρο](#) και στη συνέχεια να αποδώσετε το περιεχόμενό του περιληπτικά και να το συσχετίσετε με τη στάση των βουλευτών/δικαστών στην περίπτωση της δίκης του Θηραμένη.

Φύλλο Εργασίας 2

1. Με βάση:
  - α) το περιληπτικό κείμενο του Ξενοφώντα που προηγήθηκε
  - β) τη [μετάφραση](#) των αποσπασμάτων από το έργο του Ξενοφώντα «Ιέρων ή τυραννικός»
  - γ) τη [μετάφραση](#) του αποσπάσματος από το έργο του Αριστοτέλη «Αθηναίων Πολιτεία» 34.2-36.2
  - δ).το άρθρο [«Το τέλος των Τριάκοντα»](#) και το [διάγγελμα](#) - παραλήρημα του Γ. Παπαδόπουλου να φτιάξετε ένα διάγραμμα με τα χαρακτηριστικά των τυραννικών καθεστώτων και να γράψετε ένα πολιτικό άρθρο με τίτλος: «Μορφές τυραννίας σήμερα», όπου να σχολιάζετε τις μορφές τυραννίας σήμερα.
2. Ο Κριτίας ισχυρίζεται στο κείμενο ότι ο Θηραμένης κρίθηκε «κατά τον νόμον», κάτι που, βεβαίως, δεν ισχύει. Στη θέση του Νόμου στην ελληνική σκέψη αναφέρεται η Γαλλίδα ελληνίστρια Ζακλίν Ντε Ρομιγί στο ομότιτλο βιβλίο της, για το οποίο γράφει ο καθηγητής Π. Παυλόπουλος σε αυτό το [άρθρο](#) Αφού το διαβάσετε να επισημάνετε και να γράψετε τα στάδια εξέλιξης της νομοθεσίας, όπως παρουσιάζονται στο άρθρο, κάνοντας μια περίληψη του αρχικού κειμένου και να αναζητήσετε περιπτώσεις όπου ο Νόμος υπήρξε άδικος (από την αρχαία ελληνική γραμματεία και φιλοσοφία, επισημαίνοντας την αντίθεση θετού και φυσικού δικαίου).
3. Ο Σάτυρος και οι όμοιοί του δρουν στην περίπτωση του Θηραμένη ως παρακρατικός μηχανισμός. Να αναζητήσετε στο διαδίκτυο και στα [ηλεκτρονικά λεξικά](#) της Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα τη σημασία της λέξης «παρακράτος» και να συνθέσετε μια παρουσίαση σχετική με τη δράση παρακρατικών μηχανισμών. Σε ποιες περιόδους, κατά τη γνώμη σας, ισχυροποιούνται οι μηχανισμοί αυτοί;

4. Μελετήσετε το άρθρο «Η δικαστική ανεξαρτησία στην ελληνική έννομη τάξη» [εδώ](#) και στη συνέχεια να αποδώσετε το περιεχόμενό του περιληπτικά και να το συσχετίσετε με τη στάση των βουλευτών/δικαστών στην περίπτωση της δίκης του Θηραμένη.
5. Αφού μελετήσετε το άρθρο «Η δικαστική ανεξαρτησία στην ελληνική έννομη τάξη» [εδώ](#), να καταγράψετε κριτήρια ανεξαρτησίας της δικαιοσύνης και τη σημασία της στην λειτουργία της ελληνικής έννομης τάξης

Φύλλο Εργασίας 3

1. Ο Σάτυρος και οι όμοιοί του δρουν στην περίπτωση του Θηραμένη ως παρακρατικός μηχανισμός. Να αναζητήσετε στο διαδίκτυο και στα [ηλεκτρονικά λεξικά](#) της Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα τη σημασία της λέξης «παρακράτος» και να συνθέσετε μια παρουσίαση σχετική με τη δράση παρακρατικών μηχανισμών. Σε ποιες περιόδους, κατά τη γνώμη σας, ισχυροποιούνται οι μηχανισμοί αυτοί;
2. Από το κείμενο διαπιστώνουμε ότι ο Θηραμένης δεν χάνει τον παιγνιώδη χαρακτήρα και το χιούμορ του ακόμα και στις τελευταίες του στιγμές. Διαβάστε τα ερμηνευτικά σχόλια για την παράγραφο 56 και αντλήστε υλικό από τις ιστοσελίδες [1](#), [2](#), [3](#) και [4](#), για να συνθέσετε, στο σχολείο, μια παρουσίαση σχετική με το χιούμορ και τη σημασία του στη ζωή των αρχαίων Ελλήνων.
3. Να διαβάσετε τις πληροφορίες για τον κότταβο από το κείμενο στο οποίο παραπέμπει η [ιστοσελίδα](#) του Ψηφιακού Σχολείου και να αναζητήσετε στην ιστοσελίδα για τα [αρχαιοελληνικά παιχνίδια](#) και γενικά στο διαδίκτυο πληροφορίες για αυτά. Στη συνέχεια, να παρουσιάσετε μερικά απ' αυτά σε μορφή PowerPoint, αφού συλλέξετε και κάποιες σχετικές εικόνες.
4. Ο Ξενοφών θεωρείται από μερικούς μελετητές «ένας αληθινός ρεπόρτερ, γιατί διέθετε τη δυνατότητα επιλογής στοιχείων, που προσελκύουν την προσοχή των αναγνωστών.» Επαληθεύεται η άποψη αυτή από το κείμενο που διαβάσατε; Για να απαντήσετε λάβετε υπόψη και όσα αφορούν τα «αστέρια» της Είδησης, σχετική [ενότητα](#) του εγχειριδίου της «Νεοελληνικής Γλώσσας» Β' Λυκείου, σελ. 63.

Υποθέστε ότι είστε δικαστικός συντάκτης και γράψτε την είδηση της παραγωγής και της εκτέλεσης του Θηραμένη στην εφημερίδα σας.

Οι απαντήσεις των μαθητών στα φύλλα εργασίας ανακοινώνονται στην ολομέλεια του τμήματος και γίνεται αξιολόγησή τους.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Γ' φάση 3ο διδακτικό δίωρο

Κοινό Φύλλο Εργασίας για όλες τις ομάδες

A)

1. Να εντοπίσετε και να καταγράψετε τις αντωνυμίες ή τις λέξεις που δείχνουν αμεσότητα και έχουν επικοινωνιακό αποτέλεσμα.
2. Να καταγράψετε τις χρονικές αναφορές που υπάρχουν στο κείμενο (είτε σε μορφή μετοχών είτε σε μορφή προσδιορισμών).
3. Έχοντας ως οδηγό τις σχετικές με τον αόριστο β' σημειώσεις να εντοπίσετε στο κείμενο των παραγράφων 52-56 τους τύπους αορίστου β' που υπάρχουν και να τους μεταφέρετε στο β' ενικό πρόσωπο όλων των εγκλίσεων.
4. Έχοντας ως οδηγό τις σχετικές με τις προσωπικές, δεικτικές και αυτοπαθητικές αντωνυμίες σημειώσεις να εντοπίσετε στο κείμενο των παραγράφων 52-56 τους τύπους των προσωπικών, δεικτικών και αυτοπαθητικών αντωνυμιών και να τους μεταφέρετε στην αντίστοιχη πτώση του άλλου αριθμού.
5. Αφού διαβάσετε τα σχετικά με τα είδη της μετοχής να γράψετε τι είδους είναι κάθε μετοχή στις παραγράφους 52-56 του κειμένου.

B) Μίμηση ρόλου

Σαν κλείσιμο για το τέλος αναπαραστήστε τη σκηνή της δίκης του Θηραμένη:

1. Είστε σκηνοθέτης: ποιες σκηνοθετικές οδηγίες θα δίνετε στους ηθοποιούς για να αναπαραστήσετε τη δίκη του Θηραμένη; Να τις γράψετε και να κατευθύνετε με βάση αυτές τον Θηραμένη.
2. Είστε ο Θηραμένης: να σκεφτείτε τις αντιδράσεις σας και με βάση το κείμενο να μάθετε το ρόλο σας.
3. Είστε ο Κριτίας: να σκεφτείτε τις αντιδράσεις σας και με βάση το κείμενο να μάθετε το ρόλο σας.
4. Είστε οι δήμιοι: να σκεφτείτε τις αντιδράσεις σας και με βάση το κείμενο να μάθετε το ρόλο σας.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ
πρόγραμμα για την ανάπτυξη

Ζ. ΆΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

Τμήματα του συγκεκριμένου σεναρίου θα μπορούσαν να δοθούν με διαφορετικό τρόπο στους μαθητές. Συγκεκριμένα, αντί να δοθεί από τον διδάσκοντα ο χωρισμός του κειμένου «κατά κόλα», θα μπορούσαν οι μαθητές να αποδώσουν σχηματικά τους βασικούς συντακτικούς άξονες του κειμένου, με οδηγό τα κατάλληλα ερωτήματα για κάθε περίπτωση, όπως (τι, ποιος, πού, πότε, πώς, γιατί, με ποιο σκοπό κ.λπ.), χρησιμοποιώντας τα κατάλληλα εργαλεία που υπάρχουν στο διαδίκτυο.

Επίσης, οι μαθητές θα μπορούσαν σε άλλο τύπο εκπαίδευσης να ασχοληθούν μόνο με τις δραστηριότητες της 3ης, 4ης και 5ης διδακτικής ώρας.

Η. ΚΡΙΤΙΚΗ

Όπως σημειώνεται και στην ενότητα [«Αφετηρία»](#), το συγκεκριμένο απόσπασμα είναι από τα πιο ενδιαφέροντα και χαρακτηριστικά στο έργο του Ξενοφώντα και παρέχει ποικίλες αφορμές για δραστηριότητες που θα ενεργοποιήσουν τους μαθητές.

Ωστόσο, κάποιες από αυτές που προτείνουμε ίσως δυσκολέψουν τους μαθητές. Πιο συγκεκριμένα, οι δραστηριότητες του Φύλλου Εργασίας 2, της 3ης, 4ης και 5ης διδακτικής ώρας είναι αρκετά απαιτητικές. Για το λόγο αυτό, προτείνεται στον διδάσκοντα να παρακολουθεί με ιδιαίτερη προσοχή και να ενισχύει τα μέλη της ομάδας που θα ασχοληθεί με αυτό το Φύλλο Εργασίας.

Το σενάριο εφαρμόστηκε σε σύνολο έξι διδακτικών ωρών. Διαπίστωσα ότι οι μαθητές σε κάποιες δραστηριότητες κουράστηκαν, όταν είχαν να μελετήσουν μεγάλα κείμενα, μερικά από τα οποία δεν τα καταλάβαιναν εύκολα. Δυσκολεύτηκαν στην συγγραφή περίληψης. Εντούτοις, ένιωσαν ότι δημιουργούν και ομολογουμένως συνεργάστηκαν πολύ καλά μεταξύ τους. Δεν μπόρεσαν να εμβαθύνουν με το σχολιασμό τους σε κάποιες δραστηριότητες και απάντησαν πιο επιφανειακά. Παρόλα αυτά ένιωσαν μια εμπιστοσύνη στον εαυτό τους και τους άρεσε που δουλέψαμε τα αρχαία στο εργαστήριο της πληροφορικής. Θεωρώ ότι το σενάριο πέτυχε τους

στόχους του και έδωσε τη δυνατότητα με τη μίμηση στο τέλος να χαρούν τη διαδικασία.

Θ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Βρασιδάς, Χ. & Σ. Ρετάλης. 2005. «Ο σχεδιασμός και η ανάπτυξη υλικού διαδικτυακής μάθησης». Στο *Οι προηγμένες τεχνολογίες διαδικτύου στην υπηρεσία της μάθησης*, επιμ. Σ. Ρετάλης.. Αθήνα: Καστανιώτη 59-77.

Δημητρακοπούλου, Α. 1998. «Σχεδιάζοντας εκπαιδευτικά λογισμικά – Από τις εμπειρικές προσεγγίσεις στη διεπιστημονική θεώρηση», *Σύγχρονη Εκπαίδευση*, 100 & 101, σσ114-123 & 95-103.

Kalantzis, M. & B. Core 2001. «Πολυγραμματισμοί». Στο *Εγκυκλοπαιδικός Οδηγός για τη Γλώσσα*, επιμ. Α.-Φ. Χριστίδης.. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας, 214-216.

Κοσσυβάκη, Φ. 2003. *Εναλλακτική Διδακτική. Προτάσεις για τη Μετάβαση από τη Διδακτική του Αντικειμένου στη Διδακτική του Ενεργού Υποκειμένου*. Αθήνα: Gutenberg

Κουτσογιάννης, Δ. 2007. *Πρακτικές ψηφιακού γραμματισμού νέων εφηβικής ηλικίας και (γλωσσική) εκπαίδευση*. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας, http://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/studies/ict/teens/index.html [20.11.2012]

Τσάφος, Β. (2004), *Η διδασκαλία της Αρχαίας Ελληνικής Γραμματείας και Γλώσσας. Για μια εναλλακτική μαθητεία στον αρχαίο κόσμο*. Αθήνα: Μεταίχμιο

ΥΠΕΠΘ, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο. 2008. *Οδηγίες για τη διδασκαλία των φιλολογικών μαθημάτων στο Ενιαίο Λύκειο (Σχολικό έτος 2008-09)*. Αθήνα: ΟΕΔΒ